

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ISSN 0903-3505

Lokalhistorisk Forening i **HILLERØD** **KOMMUNE**

MEDLEMSBLAD

1991-3

FORSIDEBILLEDET: Fra Hillerødholms Vænge. Morgensol, 1895. Tegning af Hans Dall (1862-1920). Landskabsmaler, der fortrinsvis valgte sine motiver i Nordsjælland.

Omkring Slotssøen

Sange og Viser om Hillerød

TIRSDAG DEN 20. AUGUST 1991 KL. 19.00 I SCALA

Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune
i samarbejde med Visens Venner i Nordsjælland

20 Kr.

Med økonomisk støtte fra Grafisk Center, Hillerød, lod Lokalhistorisk Forening fremstille et program for den nyligt afholdte sang-aften i Mini Scala.

Programmet, der var redigeret af bestyrelsens sekretær, Eva Holm-Nielsen, indeholdt bl. a. teksterne til de fællessange, der hørte med til aftenens arrangement.

Det lille hefte med de fornøjelige sange/viser, hvis forside her gengives i formindsket målestok, kan erhverves for kr. 5,- ved henvendelse til Margrethe Krogh Sørensen, Hillerød Bibliotek.

ÅRETS HUS 1991

Som nævnt i medlemsbladet, 1991 - 2, kårede foreningen d. 8. juni 1991 Årets Hus i Hillerød. Det var 5. år i træk, at denne kåring fandt sted, og denne gang blev det "Hjulmandens Hus", Kalvehavevej 4, ejet af tømrer- og snedkermester Allan Svendsen.

Ved en lille højtidelighed, hvor ca. 40 af foreningens medlemmer og andre interesserede deltog, fik ejeren overrakt den smukke hel-

Hjulmandens Hus, set fra øst, fra begyndelsen af 1900-tallet. Forhuset ligger langs Stutterivej. I tværlængen er der værksted, og i udhuset til højre er der trælager og svinestald.

støbte bronzeplade til indmuring på huset. Foreningens formand takkede sponsorerne: Nykredit, Ristorante La Perla og Hillerød Posten, hvis læsere havde bidraget med et væld af forslag og begrundelser. En speciel tak blev rettet til arkitekten, professor Vibeke Dalgas, som igen i år var bestyrelsens faglige konsulent, da Årets Hus skulle udvælges blandt de mange kvalificerede emner.

Efter en kort redegørelse for husets arkitektoniske, æstetiske og historiske kvaliteter fremførte formanden bestyrelsens motivering for valget af "Hjulmandens Hus". Områdechef Leif Bisgaard, Nykredit, overdrog bronzepladen, og herefter takkede Allan Svendsen for æresprisen og inviterede deltagerne til at kigge indenfor.

Motiveringen

Fra de mange læserkuponer fra Hillerød Posten ved bestyrelsen, at "Hjulmandens Hus" er en ejendom, som mange Hillerødborgere sætter stor pris på. Siden Allan Svendsen overtog huset i 1980'erne - i en meget miserabel tilstand - har det gennemgået en omfattende restaurering, både hvad angår forhuset og baghusene. Restaureringen er sket med sans for det rigtige materialevalg og farvevalg, med godt håndværk og med respekt for de arkitektoniske og æstetiske værdier, der ligger i ejendommen og dens omgivelser. Arbejdet er sket med sans for detaljerne, men samtidig med en rimelig grad af nøgternhed og pragmatisme. Den nødvendige tilpasning, som huset har gennemgået for at kunne leve op til nutidens krav til en familiebolig, er sket på en sådan måde, at huset stadig kan fremtræde som historisk interessant, fordi det - trods dets oprindelige anonymitet - i dag kan vidne om en hel bydels, Nyhuses, historie og byggeskik. Og samtidig er det et levende og funktionsdygtigt hus, i fint samspil med omgivelserne her ved indgangen til Indelukket.

Husets historie

"Hjulmandens Hus" kan følges ca. 200 år tilbage i historien ved hjælp af kilder, som i dag befinder sig i Lokalhistorisk Arkiv, der har modtaget dem som gave fra hjulmandsfamilien, der residerede på ejendommen igennem 4 generationer.

Det fremgår således af en kopi af et skøde, at amtsforvalter Frederik Christian Brammer, Annaborg, d. 24. juli 1795 tilskøder Peder (Lars) Lund og Jacob Pedersen, der begge er i amtsforvalterens tjeneste, "et Støkke Jord, grændsende til Slots Søen, beliggende for Enden af min Grunds liden Hauge og lige ud for Hiørnet af den store Hagues Plankeværk". I samme skøde nævnes det, at de to nye ejere "nu allerede for egen Regning har opført Huus Bygning" på grunden, og man kan derved med rimelighed datere husets alder til ca. 1794-95.

I dag fremtræder forhuset, set fra syd, som et 13 fag langt grundmuret hus, orienteret i øst-vestlig retning, med heltag i

strå, dog med tagskæg i tegl på sydsiden. Men ved nærmere eftersyn ses det stadig, at den vestlige og østlige ende er bygget af to omgange, dog muligvis begge gående tilbage til de to nævnte funktionærer ved amtsforvaltningen. Øst- og vestenden har haft selvstændige matrikelnumre helt frem til vore dage.

Ved et testamente af 1. februar 1812 testamenterer den nævnte Peter Lars Lund og hans hustru Anne Olsdatter, der efter 21 års ægteskab ikke har nogen livsarvinger eller udsigt til at få nogen, gensidigt deres hus (den østre ende) til hinanden, så at den længstlevende kan sidde i uskiftet bo. Peter Lars Lund døde i 1824, Anne Olsdatter i 1827, og derefter købte brændevinsbrænder Peder Hansen huset (kaldet "Brammersgave") ved skøde af 23. 4. 1827.

Fra gårdspladsen i Hjulmandens Hus 1906. I baggrunden fra venstre: Frk. Hansen, "Hillerødsholm", gift Monrad; hjulmand Hans Petersen, junior; pigen Dagmar, et barnebarn af den gamle hjulmand; frk. Eickhoff; den gamle hjulmand Hans Petersen. I forgrunden en læredreng og endnu to børnebørn.

Herved kom huset i hjulmandsslægten Pedersen/Petersens eje, idet Peder Hansens søn og sønnesøn, Hans Petersen og Hans Wilhelm Petersen, boede her og drev hjul- og karetmagervirksomhed fra 1857 til 1948.

Omtrent midt på forhusets nordside ligger den tværgående længe, i bindingsværk, oprindeligt med dobbelt halvtæg i strå, men i dag fremtrædende som heltæg. Her havde hjulmanden værksted og trælager.

Af stor arkitektonisk værdi er de to baghuse, begge i bindingsværk og med halvtag i tegl. Det nordvestlige, vaskehuset, er på 3 x 3 fag og 9 tavl højt og har sydvendt tag, mens det nordøstlige udhus, hvor hjulmanden ligeledes havde trælager foruden svinestald og WC, har halvtaget vendt modsat. Mellem forhus, tværlænge og baghuse er der to adskilte gårdrum, hvoraf det østlige går over i haven, med raftehegn ud mod parkeringspladsen. Proportionerne i disse rum er sammen med omgivelserne med til at skabe en fin æstetisk oplevelse.

"Hjulmandens Hus" er et eksempel på byggeskik i det gamle Nyhuse. På Frederik den Andens og Christian den Fjerdes tid lå landsbyen Ølskøb syd herfor, og mod vest og nord lå Kohaven og Kalvehaven. Fra 1694 kendes navnet "Nye Hus", og dét menes at have ligget tæt ved det nuværende "Hjulmandens Hus", men som det ses af det foregående kan "Hjulmandens Hus" næppe spores længere tilbage end til ca. 1794-95.

I 1700- og 1800-tallet voksede forstaden Nyhuse op med mange små huse i, hvad vi i dag vil kalde landsbystil: bindingsværk, stråtag, én atage. Endnu i 1950erne var der landsbypræg over Løngangsgade, Grønnegade og Skolegade, men med de saneringer, som den daværende Frederiksborg Slotssogns Kommune satte ind, forsvandt meget af det præg.

Et hus, der blev reddet, er heldigvis "Hjulmandens Hus", måske i kraft af beliggenheden op og ned ad Indelukket. Så sent som for ca. 10 år siden var huset dog alvorligt truet af planer om nedrivning på grund af ændrede vejføringsplaner. Så smukt som huset i dag er restaureret, må det vel betragtes som utænkeligt, at dets fremtid igen skal blive truet.

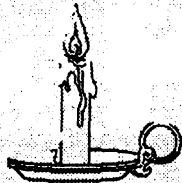
AB

I et følgende nummer af medlemsbladet vil fru Inger Ryssel, som tilhører 4. generation af hjulmandsfamilien, fortælle om livets gang i "Hjulmandens Hus" ca. 1930.

;

TRÆK AF SKOMAGERGÅRDEN'S HISTORIE

Ove Heini Rasmussen har forsket i den historie, der knytter sig til ejendommen Helsingørsgade 18, Hillerød, og han har stillet sine resultater til rådighed for Lokalhistorisk Forenings medlemsblad. Vi bringer artiklen i forfatterens egen opsætning.

HANS CHRISTOPHER BORREGAARD
EJER FRA 1856 TIL SIN DØD 1866

Ejendommens ejere igennem 200 år.

- 1815 Hans Roland Maahr, (o. 1742 - 1815)
Værthusholder og brændevinsbrænder i ejendommen.
- 1815 - 1841 Christen Jensen (1771 - 1841)
Storkøbmand og brændevinsbrænder i Slangerup.
- 1841 - 1856 Anders Laurits Rugaard (1809-)
Brændevinsbrænder, "Roskildehyile" ved Roskilde.
- 1856 - 1866 Hans Christopher Borregaard (1801-1866)
Brændevinsbrænder, bogholder og branddirektør.
- 1867 - 1884 Johan Peter Andersen Petersen
kaldet Peter Johansen Petersen (1811-1884)
Skomagemester i ejendommen.
- 1884 - 1907 Vilhelm Carl Christian Granzow (1829-1913)
Skrædermester i København.
- 1906 - 1907 Hulda Granzow (1842-1927) enke efter
arkitekt Carl Herman Granzow (1841-1891)
- 1906- 1916 Herman Ludvig Granzow (1843- omkring 1918)
Hørkræmmer i København.
- 1916 - 1935 Jens Peter Rasmussen (1868-1935)
Detailhandler i København,
herefter hans efterkommere i lige linie.
- 1916 - 1942 Niels Peter Rasmussen (1865-1942)
Skomagemester i ejendommen,
herefter hans efterkommere i lige linie.

"Skomagergården"

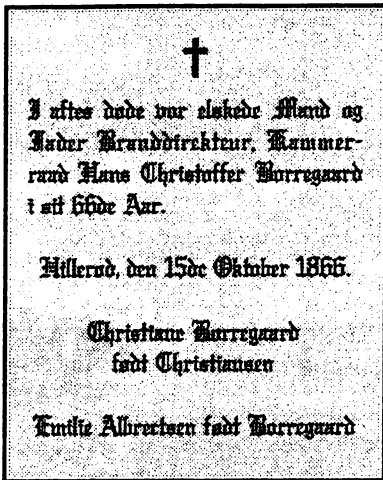
Ejendommen bærer idag navnet "Skomagergården" til minde om de tre ejere og skomagermestre, som tilsammen i næsten 110 år drev selvstændigt håndskomageri i ejendommen.

PETER JOHANSEN PETERSEN fra omkring 1845 til 1884,
NIELS PETER RASMUSSEN fra 1905 til 1942,
ORLA RASMUSSEN fra 1942 til 1973.

Hans Christopher Borregaard

Hans Christopher Borregaard

Ejer af ejendommen fra 1856 til 1866

Denne dødsannonce kunne Hillerøds borgerne læse i Frederiksborg Amts Tidende d. 18. oktober 1866.

Hermed havde døden sat punktum for et utroligt aktivt menneskes liv, og en særpræget personlighed forsvandt fra det forrige århundredes småborgerlige Hillerød.

Hans Christopher Borregaard, der blev født i Ganløse i 1801, gik kontorvejen ved at stå "i lære" hos forskellige embedsmænd. Efter 9 års tjeneste blev han fuldmægtig på Amtsstuen, der forblev hans arbejdsplads i yderligere 14 år.

I 1822 tog Borregaard juridisk embedseksamen med bedste karakter.

Da Borregaard var midt i 30'erne købte han "Malterigaarden" i Slangerpungsgade, hvor der fra gammel tid var blevet fremstillet øl og brændevin.

Det var hans hensigt, at etablere sig som brændevinsbrænder, og den 8/2 1837 opnår han borgerskab i Hillerød som brændevinsbrænder og ølbrygger.

Borregaard opnåede store indtægter ved brænding og salg af brændevin. Han blev en rig mand og dermed hurtigt en betydningsfuld mand i byen.

Den overklasse, som Borregaard kom til at tilhøre, omfattede godt 100 personer, der havde ret til at vælge medlemmer til Borgerrepræsentationen. En særlig overklasse var de ca. 60 mænd, der i kraft af indtægt og ejendom var valgbare til bystyret.

Byens brændevinsbrændere og købmænd var iverigt antalmæssigt godt repræsenteret i denne gruppe.

Borregaard var ikke alene gennem en årrække borgerrepræsentant, men var også i flere perioder formand for Borgerrepræsentationen, første gang i 1840.

Hillerød på Borregaards tid.

Det var sandelig ikke nogen imponerende by, som Borregaard blev førstemand for i 1840.

Hillerød, eller rettere Frederiksborg, som byen dengang blev kaldt, var meget lille og bestod kun af et torv og syv gader.

I alt var der 1801 indbyggere fordelt på 484 husstande, der boede i de 184 gårde og ejendomme, som udgjorde købstaden Hillerød.

Hillerød levede dengang, som så mange andre af datidens små købstæder, af handel med omegnssønderne, ved eget landbrug, samt og ikke mindst ved fremstilling og salg af brændevin.

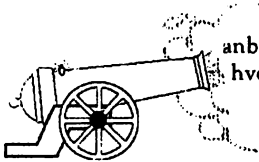
Den håndværksmæssige vedligeholdelse af slottes bygninger gav også byen indtægter, selvom slotsforvaltningen i vid udstrækning hentede håndværkere udefra - iverigt til stor fortrydelse for Hillerøds egne mestre.

Hillerøds borgere havde iverigt ikke megen sans for, hvad slottet betød for byen og dens vel.

I den periode, hvor Borregaard sad i byens styre, vakte det meget stor forbitrelse i Borgerrepræsentationen, at hofmarskallatet pludselig stillede krav om at få fjernet byens krudtmagasin, som i mange år havde befundet sig i kælderen under slottets porttårn.

Hans Christopher Borregaard

Man forsøgte først at smyge sig udenom kravet, men da dette ikke lod sig gøre, fik man omsider taget sig sammen til at lade hele krudtbeholdningen transportere ud på Badstuen og anbragt i kælderens.

Der var krudtet nu anbragt godt og tørt. Og hvem kunne vel med rimelighed forlange af Borgerrepræsentationen, at den kunne

forudse, at hoffets fyrværker netop skulle igang med at fremstille festfyrværkeri i nogle rum ved siden af.

Fyrværkeriet skulle iøvrigt anvendes ved Christian VIII's forestående salvning på Frederiksborg Slot.

Desværre for Borgerrepræsentationen opdagede hoffet krudtet, som blev forlangt fjernet omgående.

Borgerrepræsentationen måtte herefter træffe den tunge beslutning, at anvende 150 Rbd. af byens egne sparsomme midler til at bygge sit eget krudtmagasin for.

På Borregaards tid bestod Hillerøds gadebelysning af tranlamper. I princippet ihvertfald.

For når det efter kalenderen skulle være fuldmåne, havde byens sparsommelige styre vedtaget, at lygterne ikke skulle tændes.

Var det imidlertid overskyet sådanne aftner, kunne man naturligvis intet se af månen. Men alligevel blev gadelygterne ikke tændt. Man rettede sig ufravigelig efter almanakken. Ifølge den skulle det være måneskin - altså ingen gadebelysning.

På sådanne aftner måtte Hillerøds borgere famle sig rundt i deres mørkelagte by.

Denne samme sparsommelighed gjaldt også i de lyse nætters tid, hvor der heller ikke blev tændt for belysningen i byens gader og stræder.

Borregaard og Sparekassen

Borregaard var blandt de syv betydende mænd, der i 1842 stod bag oprettelsen af Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse, og han blev snart en af dens ulønnede direktører.

Denne ledende stilling gav Borregaard flere øjeblikkelige personlige fordele, bl.a. opnåede han på et af de første direktionmøder at få bevilget Sparekassens allerførste lån, der var på 1.000 Rbd.

Det var en betydelig sum dengang, og Sparekassens finansielle stilling tillod rent faktisk ikke, at der blev ydet et så stort lån til Borregaard, eller til nogen anden for den sags skyld.

Fra årskiftet 1844 blev Borregaard bogholder i Sparekassen mod et årligt honorar på 150 Rbd.

Borregaard og byens nye markedsplads

Det kunne såmænd være galt nok, at Hillerød var uden egen kirke, men det vedrørte trods alt kun den åndelige side af tilværelsen.

Langt værre var det, at der ikke længere var en markedsplads i selve byen. Den havde ellers ligget i Helsingørsgade, helt tilbage fra omkring 1789. Men i 1842 var den blevet flyttet til Nyhuse og lå nu helt uden for byen.

Det gav økonomiske problemer for de gode brændevinbrændere, købmænd, værtshusholdere og andre handlende i Hillerød, der tjente deres penge på bønderne, når de på markedsdagene kom til byen.

Borgerrepræsentationen var sig den alvorlige situation bevidst og besluttede i 1845 at købe en grund af borgerrepræsentant Borregaard fra dennes ejendom "Malterigaarden" i Slingerupsgade og udlægge arealet til byens nye markedsplads.

Som sædvanlig var der ikke penge nok i byens kasse til dette køb, hvorfor borgerrepræsentanterne endes om en henvendelse til bogholder Borregaard om at han ville formidle et lån i Sparekassen på 2000 Rbd., hvilket Sparekassen herefter ydede byen.

Hans Christopher Borregaard

Borregaards rolle ved denne handel var helt speciell.

Han var *sælger* af grunden i Slangstrupsgade, samtidig med, at var "*køber*" i og med, at han sad i byens råd. Og endelig klarede han også opgaven som "*lån-giver*" i kraft af sin indflydelsesrige stilling som bogholder i Sparekassen.

Borregaard og forfaldne renter

Omkring samme tid blev det sædvane, at de låntagere, der ønskede at betale rente, kunne gøre det direkte til bogholder Borregaard, helt uden for de normale kontordage. Det kunne for eksempel ske direkte på gaden eller i Borregaards eget hjem.

Nu kunne det godt være svært for låntagerne at komme i Sparekassen i dennes ekspeditionstid, som kun var på nogle få timer om ugen. Så det var jo en praktisk ordning, når de således kunne betale deres skyldige renter direkte til Borregaard. Og det gjorde man i fuld tillid til Borregaard, om at han ville lade pengene gå videre til Sparekassen.

Det viste sig først langt senere, at man ikke skulle have haft den store ubetingede tillid til Borregaard, for pengene kom aldrig frem til Sparekassen, men blev i Borregaard's egen lomme.

Borregaard og dyrtiden

På grund af meget store prisstigninger på de almindelige daglige fødevarer blev 1847 et dårligt år for alle, men især gik det ud over fattigfolk, der led stor nød.

Den i forvejen velbjergede bogholder klarede sig igennem de hårde økonomiske tider ved at få sit honorar i Sparekassen fordoblet fra 150 til 300 Rbd.

Efter udbruddet af den første slesviske krig, og Kong Christian VIII's død i 1848 blev det urolige tider for Danmark.

Sparekassen mærkede også de svære økonomiske tider, hvorfor direktionen traf den alvorlige beslutning om, at "indtil videre aldeles ingen Udlaan at bevilge". På grund af den dårlige likviditet besluttede direktionen samtidig at opsigte en række lån, der var ydet til sparekassens landbokunder.

Da disse beslutninger var truffet og mødeprotokollen afsluttet og underskrevet, kom der en tilføjelse om, at man fandt intet at erindre imod, at der tillades bogholder Borregaard at optage et lån på 1500 Rbd.

Det var altså ikke tilstrækkelig med en fordobling af Borregaards honorar, men han måtte også optage lån for at klare sig igennem den økonomiske krise.

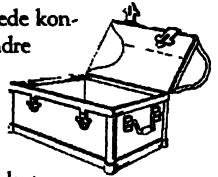
Borregaard og regnskaber

Borregaard havde som bogholder ansvaret for det årlige regnskab, som Sparekassen havde pligt til at offentliggøre.

Men der kom ikke noget regnskab fra Borregaard, hverken for 1845 eller for de efterfølgende år.

Sparekassens formand, kammerråd Christian Madsen skulle føre en kontrollkassebog over indtægter og udgifter, som var direktionens eneste kontrol med bogholder Borregaard.

Kammerråd Madsen opbevarede kontrollkassebogen, forskellige andre dokumenter, samt Sparekassens frie kontantbeholdning i en jernkiste, der til samme formål var opstillet ved siden af hans seng i soveværelset hjemme på gården Trollesminde uden for Hillerød.

I august 1848 dør Chr. Madsen, og da enken bliver uvenner med Borregaard, nægter hun at udlevere sin afdøde mands kontrollkassebog.

Så længe kontrollbøgerne ikke var til Sparekassens disposition kunne en egentlig revision ikke gennemføres.

Da Borregaard blev stillet over for kravet om at aflevere regnskabet, måtte han vedgå, at han ikke havde ført hovedbogen i flere år, og at han godt var klar over, at restancerne på lånene var betydelige.

Bestyrelsen bevilgede Borregaard et ekstra honorar på 100 Rbd. for at få regnskaberne ført færdige.

Hans Christopher Borregaard

Endvidere blev det på det bestemteste pålagt Borregaard at udarbejde en liste over de rentepenge, som han igennem årene havde modtaget uden afregning med Sparekassen.

Efter næsten et halvt års forløb afleverede Borregaard så regnskabet i maj måned 1849, og to folkevalgte revisorer gik herefter igang med at gennemgå det.

Da der stadig var mange tvivlsspørgsmål i regnskabet, forsøgte direktionen i december 1848, men uden held, at få enkefru Madsen til at "udlåne" Sparekassens kontrolbøger.

Først omtrent et år senere tillod hun, at bogholder Borregaard sammen med revisorerne og en af hende valgt repræsentant måtte få de ønskede kontrolbøger til eftersyn.

Herefter kunne revisionen af regnskabet gøres færdigt, og det blev klart, at bogholder Borregaard havde, som det udtryktes "et betydeligt Debet" af modtagne, men ikke afregnede renter på et beløb op i mod 3000 Rigsbankdalere.

Direktionen besluttede, at Borregaard skulle stille sikkerhed for beløbet, enten ved håndpant eller skadesløsbrev i sine ejendomme.

Uberørt af såvel regnskabsrodet som de ikke afregnede rentepenge bevarede Borregaard uændret sin stilling som bogholder i Sparekassen.

Den 28. december 1850 kørte Borregaard fra sin store gård ved Lavø og indfandt sig i Sparekassen, hvor han udstedte den ønskede sikkerhed og derpå opsigde sin stilling som bogholder.

Borregaard flytter ind i Skomagergaarden

Borregaard, der i nogle år havde boet på Bøgeskovgaard i Lavø, solgte i 1853 gården og vendte tilbage til Hillerød, hvor han og hans kone Christiane flyttede ind i lejligheden "Stuen til højre for porten i Bygning No. 72" i Helsingørgade, hvor de indrettede sig standsmæssigt med såvel karl som pige.

I efteråret 1856 købte Borregaard ejendommen af den hidtidige ejer, brændevinsbrænder A. L. Ruugaard, Roskildehvide ved Roskilde.

Det var en ejendom fra 1700-talet, der tidligere havde været gæstgivergård, som i 1830'erne var blevet bygget 1 1/2 etage højere med en 1. sal og et loft.

Den største og bedste af lejlighederne lå i stueetagen knap en halv meter over gadeniveauet. Den var på 4 værelser, kammer, køkken samt spisekammer. Det var i den lejlighed Borregaard flyttede ind.

I den anden stuelejlighed, der var noget mindre, boede skomagermester Petersen med sin store familie.

På første sal var der 2 lejligheder, hvor den ene var udlejet til en enke med et par halvstore børn.

Den anden lejlighed var indrettet til pigeskole. Det var den statelige og dygtige frk. Julie Halse, der ejede skolen, hvor der, fordelt på to klasser, kunne være op til nogle og tredive elever.

Julie Halse boede selv på "skolen" og havde en elev i pension. "Kostgjænger", som det dengang kaldtes.

På loftet var der en række kamre og små rum. Her havde ejendommens tjenestefolk deres yderst beskedne logi. Endvidere havde familiernes større børn deres sovesteder på loftet.

I baghuset, der var af bindingsværk, var der hestestald, vognport, brænderum, skære- og tærskelo, samt et karle- og et kuskekammer.

Borregaard og hans familie.

Borregaard var gift med den jævnaldrende Christiane, og sammen havde de datteren Emilie Hansine. (1827-1918)

Datteren blev senere gift med Jens Vilhelm Riber Albrechtsen, der var jurist og iøvrigt blev Borregaards efterfølger som bogholder i Sparekassen.

Borregaards, skal vi kalde det "letsindighed" med betrodde midler, samt hans skodeløshed i arbejdet som Sparekassens bogholder, havde tilsyneladende ikke skadet ham i offentlighedens øjne.

Hans Christopher Borregaard

Ihvertfald havde Borregaard ikke svært ved at få en ny stilling. Dennes gang som bogholder og sekretær i Brandforsikringsselskabet for Frederiksborg Amt, og senere som fuldmægtig hos branddirektøren i Hillerød.

I 1857 blev Borregaard konstitueret som branddirektør for Holbo Herred - en stilling han bevarede lige til sin død.

Udover den lokale politik, hvor Borregaard i en lang årrække var borgerrepræsentant og i 3 perioder også formand for borgerrepræsentationen, var han også politisk engageret i landspolitikken.

Ved valget til den grundlovgivende rigsdag i 1848 var Borregaard opstillet i Frederikssund distrikt. Han opnåede dog ikke at blive valgt ind i Rigsdagen, idet han blandt de 4 kandidater fik det lave stemmetal: 8 ud af 379 mulige.

Større held havde han heller ikke med at komme i Amdtsrådet, hvortil han gentagne gange opstillede uden at opnå valg. Det nærmeste, han kom, var ved valget i 1842, hvor han opnåede at blive suppleant.

Hans Christopher Borregaard blev bedømt som en venlig og omgængelig mand. Dog kunne der, når han optrådte offentligt, godt være noget kværulerende og irriterende over hans væsen.

Han yndede at omtale sig selv som "den simple mand", hvis meninger ikke byggede på nogen boglig lærdom, men alene på mange års erfaring i forskellige livsstillinger.

Dødsfald i den nærmeste familie var med til at forværre Borregaards sidste år.

I 1863 dør svigersønnen Jens Vilhelm Albrechtsen kun 39 år gammel. Og få måneder før sin egen død, mistede Borregaard barnebarnet Julius, der dør af skarlagensfeber kun godt 6 år gammel.

Tiden efter Borregaards død

Efter mandens død blev Christiane boende i lejligheden, som hun formentlig anser for stor til hende, nu hvor hun er blevet alene. Hun sætter en annonce i avisen, at lejligheden er til leje fra april flyttedag, men hun når dog ikke at få lejligheden udlej-

et, før hun ombestemmer sig og istedet vil sælge ejendommen.

Efter tidens sædvane skal det ske ved en offentlig auktion, der skal afholdes på selve ejendommen.

Hillerød Byfogedkontor, der står for auktionen har i maj måned følgende annonce i Frederiksborg Amts Tidende :

**Auktion over
Ejendommen Matr. Nr. 141 i
Hillerød.**

Onsdagen den 23 Maj 1867 Eftermiddag Kl. 1 bliver den Bort, efter afsluttede Kancelliråd og Branddirektør Borregaard tilhørende Ejendom Matr. 141 i Hillerød. Helstuegæde med under og tiliggende Grund og Have opstøden til Bortvalg ved en eneste Auktion, der afholdes paa den til Sælg stillede Ejendom.

Konditionerne, hvorefter største Dele af Auktionen kan forlænge indskrænkes i Ejendommen er til Eftersegn paa Prokurator Rodolphe's Kontoir i Hillerød.

Hillerød Byfogedkontor,
B 7de Maj 1867.

B. Schulten.

Af annoncen forudsættes det, at ejendommen kunne sælges på en eneste auktion, men det kom til at gå helt anderledes.

På auktionen d. 23. maj var det bedste bud på 4.500 Rbd., som fru Borregaard ikke ville acceptere, hvorfor der blev indkaldt til en ny auktion til afholdelse d. 6. juni 1867. ^

I den nye annonce oplyses det, at ejendommen er brandforsikret for 9.170 Rbd., og at der er en årlig indtægt på 230 Rbd. ved udlejning af lokaler.

Som noget særligt attraktivt ved ejendommen nævnes den "af ejer hidtil benyttede rummelige og bekvemme lejlighed".

Hans Christopher Borregaard

Endelig gøres der opmærksom på, at det nu er den absolut sidste auktion over ejendommen.

Budene på den anden auktion var ikke meget bedre end på den første auktion.

Højeste bud var på 4.810 Rbd., hvilket kun var 310 Rbd. over bedste bud fra første auktion.

Fru Borregaard vælger ikke at acceptere det afgivne bud på 4.810 Rbd., hvorfor der må en tredje auktion til, som afholdes d. 14. juni 1867, og hvor ejendommen endelig bliver solgt.

Det blev således skomager Petersen, Borregaards mangeårige lejer og nabo, der blev ejendommens nye ejer.

Skomager Petersen havde på dette tidspunkt boet og samtidig haft sit skomagerværksted i ejendommen i mere end 22 år.

Af auktionsannoncen fremgik det, at ejendommen var brandforsikret for 9.170 Rbd.

Efter Skomager Petersen havde overtaget ejendommen, blev den påny takseret til brandforsikringen og vurderingen fordelte sig således :

a) Forhus	900 Rbd.
b) Halvtags skur "mod øst"	40 -
c) Brønd med karm og vinde	10 -
d) Lokum og hønsehus	40 -
e) Halvtagsshus "i vest" til brænde .	10 -
f) Stakit	<u>30 -</u>
ialt	1.030 Rbd.

Det er forbløffende, at Borregaard, som Branddirektør kunne vurdere sin egen ejendom til ni gange så høj en værdi i forhold til, hvad de offentlige vurderingsmænd takserede den til.

Christiane Borregaard overlevede sin mand i 7 år, og døde d. 14. januar 1874 i sit 73. år.

Hans Rudolph von Scholten, Kammerjunker, Byfoged i Hillerød Kjøbstad og Birkedommer i Frederiksborg Birk, Ridder af Dab. og Dbn.

og

Carl Emil Møhl, Justitsraad, By- og Birkeskriver i Frederiksborg Birk, Ridder af Dab. gør vittorligt, at Aar 1867 den 14. Juni blev paa det Enkefru E. Borregaard tilhørende Matrikel No. 72 i Hillerød Kjøbstad, Helsingørgade afholdt offentlig Auktion over Gården, hvor Køber var Skomagemester af Hillerød Johan Peter Andersen Petersen, ogsaa kaldet Peter Johansen Petersen.

Efterskrift.

I dag er det 3. generationen efter Niels Peter og Jens Peter Rasmussen, der ejer og driver ejendommen under navnet "Familiejæt Skomagergården".

1991 er et jubilæumsår, idet ejendommen har været i familiens eje i 75 år.

I den anledning er der forsket i ejendommens historie, og materialer vil blive samlet i en række uptæctentlige og uvidenskabelige småskrifter. Nærværende lille skrift om "Hans Christopher Borregaard" er den første i serien. Det næste skrift "Skræder og hørkræmmer" vil behandle den for ejendommen spændende periode fra 1885 til 1916.

Hillerød november 1990

Ove Rasmussen

Tidstavle

- 1801 2/8 *Hans Christopher Borregaard fødes i Ganløse. Søn af møller Christian Borregaard og Ane Cathrine Schmidt.*
- 1822 *Exam. jur.*
- 1826 11/5 *Borregaard ~ med Christiane Christiansen født i Vordingborg d. 27/10 1801.*
- 1827 18/9 *Datteren Emilie Hansine fødes.*
- 1837 8/2 *Borgerskab som brændevinsbrænder og ølbrygger i Hillerød.*
- 1840 *Borregaard formand for borgerrepræsentationen i Hillerød.*
- 1842 *Borregaard suppleant til Amtsrådet - medstifter af Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse, meddirektør samme år.*
- 1843/44 *Borregaard formand for borgerrepræsentationen i Hillerød.*
- 1844/49 *Borregaard bogholder i Sparekassen.*
- 1846/47 *Borregaard formand for borgerrepræsentationen i Hillerød.*
- 1848/53 *Ejer af "Bøgskovgaard" ved Helsingø.*
- 1849 *Bogholder og sekretær i Brandforsikringselskab for Frederiksborg Amt.*
- 1855 *Fuldmægtig hos branddirektøren i Hillerød.*
- 1856 *Erhverver 'Skomagergaarden'.*
- 1857 *Branddirektør for Holbo Herred.*
- 1858 *Kammerraad.*
- 1866 14/10 *Hans Christopher Borregaard dør.*
- 1874 14/1 *Christiane Borregaard dør.*

SNURREENGEN

Det lavtliggende område omkring enden af Humlehaven - i dag bl.a. parkeringsplads for Biblioteksparken i Bakkegade - var for 150 år siden en eng, der bar det snurrige navn "Snurreengen".

At arealet er, og navnlig har været, fugtigt, kan forfatteren til disse linier bevidne, idet han mindes en "våd sok", som han erhvervede, da han ca. 1956 uberettiget færdedes bag ved Fr. Haugaards daværende Gulftank og servicestation, Helsingørsgade 54. Pilotering var nødvendig, da arealet blev bebygget i 1960erne og 1970erne.

Den tidligst kendte forekomst af navnet Snurreengen er fra 1844, hvor det skrives "Snorre Eng".¹

I Jensine Jørgensens erindringer - som er et meget værdifuldt bidrag til Hillerøds historie i 1800-tallet - kaldes marken for "Snurengen".

Jensine Jørgensen var født i Bakkegade i 1835. Hun fortæller, hvordan hun som barn gik gennem baghaverne på Bakkegades nordøstside, over Snurengen og op til Erlandsens Mølle på Møllebakken (opført 1834-36) for at hente rugmel for sin mor. Ved at skyde den genvej slap hun også for at betale accise (afgift for at indføre fødevarer fra land til by). Acciseboden, bestyret af accisebetjent Aster, lå neden for Bakkegade ved Helsingørsgade 40.²

Første led i engens navn er utvivlsomt navneordet "en snurre" i betydningen "et drejekors", "en drejemølle", brugt som spærring på en sti. Man skulle åbenbart gennem en snurre for at passere denne eng.

Asger Berg

1. Oplysning fra lektor Bent Jørgensen, Københavns Universitets Institut for Navneforskning.
2. Anders Uhrskov, Købstadfolk, 1965. Heri "En Arbejderkvindes Erindringer. Madam Jørgensen i Bakkegade".

GADE - OG VEJNAVNE I HILLERØD (7)

Milnersvej har navn efter tømrermester Fritz Milner, som havde sit tømrerværksted ved sidevejen Lindevej, anlagt år 1900. Milnersvej er anlagt 1898.

Milner var en initiativrig og arbejdsom mand. Han byggede bl.a. bygningen på hjørnet af Milnersvej og Hammersholtvej, hvor Marie Mørk den 2. september 1895 startede sin skole, "Frøken Mørks Skole og Hjem". Kendtest er dog Bankbygningen fra 1908, på hjørnet af Slotsgade og Torvet.

Det var desuden Milner, der i 1907 grundlagde byens første biograf, som var en af de allerførste i provinsen. Biografen havde i begyndelsen til huse i en hestestald på Torvet.

Petersborgvej har navn efter den nu fredede gård, Petersborg(gård), beliggende Petersborgvej 13. Vejen er anlagt i 1901.

Petersborggården er opført ca. 1806 og ejedes i begyndelsen af 1800-tallet af købmand Michael Pedersen Kierkegaard, som blev far til filosofen Søren Kierkegaard, født 1813.

Michael Pedersen Kierkegaard var desuden i årene 1802-05 medejer af den gamle kro i Byskriverstræde.

Søren Kierkegaardsvej er en grusvej mellem Milnersvej 27 og 29.

Vejen var oprindeligt tilkørselsvej til Petersborggårdens avlsbygninger, der først blev revet ned i 1970'erne. I dag forbindes den med en sti til Petersborgvænget.

Navnet skyldes familien Kierkegaards slægtskabsrelationer til Petersborggården, se Petersborgvej.

EH-N

Stenholtvej er den korte vejstrækning mellem kursuscentret "Egelund" og Esrums Sø sydvestlige del (Møllekrog). Den forbinder Fredensborgvej og Nødebovej med hinanden.

Ved denne vej ligger Stenholt Mølle, en tidligere vandmølle, hvis navn er en mindelse om landsbyen Stenholt og hovedgården Stenholt, der lå i den nuværende Stenholt Vang.

Landsbyen blev i 1198 af kong Valdemar I givet til Esrums Kloster, som i 1497 afhændede den til Povl Pedersen Laxmand. Han bo-

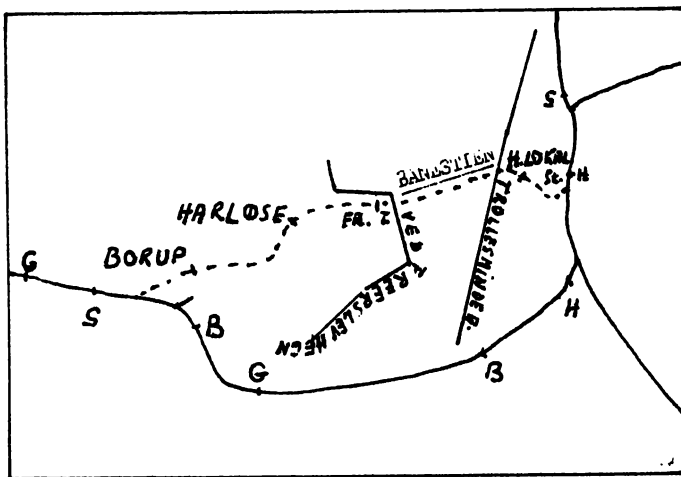
ede på hovedgården Stenholt, som i 1560 sammen med landsbyen og vandmøllen igen kom under kronen.

Omkring 1640 lod Christian IV landsbyen nedlægge, men møllen bevarede, og den blev år 1700 af Frederik IV givet til Christian Flesborg. Møllerivirksomheden blev med visse afbrydelser fortsat langt ind i det 19. århundrede.

Odderdamsvej. Den bæk, der i sin tid forsynede den ovenfor nævnte Stenholt Mølle med vand, har sit udspring i Odderdam Vang, og den hed tidligere Oterbek(e). Dyrenavnet odder stavedes på oldnordisk otr, og det antages, at det er dette ord, der indgår i såvel bækens som vejens navn.

Banestien, der forbinder vejen Ved Freerslev Hegn og Trollesminde Allé med hinanden, er anlagt som cykle- og spadseresti nogle få år efter omlægningen af jernbanestrækningen mellem Hillerød og Skævinge. Dette skete i 1951.

I denne forbindelse oprettedes Hestehave trinbræt samt Brødeskov, Gørløse og Borupgård stationer, mens Hillerød Lokalstation

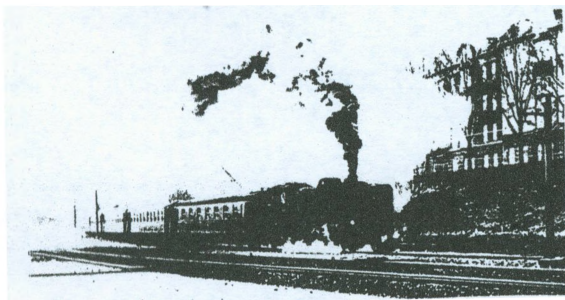
(nær Slangerupsgade), Freerslev trinbræt, Harløse station og Borup trinbræt forsvandt.

Banestien følger den tidligere jernbanestrækning mellem Hillerød Lokalstation og Freerslev trinbræt, idet den dog afkortedes en lille smule i begge ender i forhold til jernbanen.

Rønnevangsallé, Rønnekrogen. Førstnævnte er vejen gennem Tirsdagskov mellem Frejasvej og Materielgården, mens sidstnævnte er et kort vejstykke, der forløber langs Hillerød motorvej.

De er således begge anlagt inden for Rønnevangsområdet. Her omtales Rønnevang Huse allerede i 1495. Rønne menes at betyde "sted bevokset med røn" eller "klynge af rønnebærtræer". Selskovvej, Selsvej. Navnet menes at være afledt af "selje" ("sel-le"), hvilket er et ældre navn for forskellige arter af piletræer.

ad

Bestyrelsen erindrer om den tidligere annoncerede foredragsaften på Hillerød Bibliotek;

Torsdag den 24. oktober, kl. 19.00 fortæller Jonn Poulsen om jernbanestrækningen København - Hillerød - Helsingør: "Nordbanen gennem 125 år". I tilknytning til foredraget vises der lysbilleder.

*

KONTINGENT 1991

Nogle få medlemmer har endnu ikke betalt kontingent til foreningen for indeværende år. Benyt venligst det tidligere tilsendte indbetalingskort: Post.gironummer 7 04 46 07, Tjørnevang 4, 3400 Hillerød. (Kr. 100,-; pensionister og studerende kr. 50,-)

BESTYRELSEN

Formand: Asger Berg, S. Kierkegaardsvej 1, 3400 Hillerød	42 26 46 89
Næstformand: Peter Madsen, Paradisvænget 20, 3400 Hillerød	42 26 27 11
Kasserer og redaktør: Anton Mariegaard, Tjørnevang 4, Hillerød	42 26 24 32
Sekretær: Eva Holm-Nielsen, S. Kierkegaardsvej 1, Hillerød	42 26 46 89
Jørgen Berger, Åvang 78, 3400 Hillerød	42 26 06 13
Margrethe Krogh Sørensen, Hestehavevej 13, 3400 Hillerød	42 26 72 32

Lisbeth Schacht Hansen, Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotek, Bakkegade 23, 3400 Hillerød 42 26 95 22.

MEDLEMSBLADET udsendes 4 gange om året. Næste nummer forventes udsendt i november 1991. Bidrag bedes sendt til redaktøren senest den 9. november.

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

MED STØTTE FRA:

C.A. Andersen & Co. malerfirma - Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg - Jan Ehlers guldsmed - Flora Danica Smykker - Frederiksborg Amts Avis - Grafisk Center - FO Arbejdernes fællesorganisations Byggeaktieselskab - Handelsstandsforeningen - Hansen & Graversen muremestre - Hillerød Posten - Høveit Electric - Kern-Hansen guldsmed - La Perla restaurant - Lokalbanken - Møgelgaard guldsmed - Nykredit - Staunstrup Foto - Svend Pedersen tømrerfirma - Stjemebutikkerne - TMI A/S - Ullerød Brugs - Ullerød Vandværk - Volvo-Renault - Wiibroes Bryggerier.

